

UPORABNA VRIJEDNOST ARAPSKOG KONJA U DALJINSKOM JAHANJU

Šebalj, Gordan

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:241054>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

GORDAN ŠEBALJ, student

**UPORABNA VRIJEDNOST ARAPSKOG KONJA U
DALJINSKOM JAHANJU**

ZAVRŠNI RAD

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. dr.sc. Damir Alagić, prof.v.š.	-Predsjednik/ca povjerenstva
2. mr.sc. Đurica Kalember, v.pred.	-Mentor/ica član/ica povjerenstva
3. mr.sc. Lidija Firšt-Godek, v.pred.	-Član/ica povjerenstva

Križevci, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREDLED LITERATURE	2
2.1. Arapski konj	2
2.1.1 Povijest i razvoj	2
2.1.2. Morfološka obilježja arapskog konja	3
2.2. Shagya arapski konj	4
2.2.1. Morfološka obilježja Shagya arapskog konj	5
2.3. Povijest i uzgoj arapskog konja u Hrvatskoj	5
2.4. Daljinsko jahanje	6
2.4.1. Povijest i razvoj daljinskog jahanja	7
2.4.2. Moderno daljinsko jahanje	8
2.4.2.1. Daljinsko jahanje u Hrvatskoj	8
3. MATERIJALI I METODE	9
3.1. Opis Obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva Šebalj	9
3.2. Izvori i prikaz podataka	10
4. REZULTATI I RASPRAVA	10
4.1. Odrastanje i uzgoj arapskog konja za daljinsko jahanje	10
4.1.1. Odrastanje konja	11
4.1.2. Uzgoj konja	12
4.2. Odabir konja za daljinsko jahanje	13
4.3. Ispitivanje radne sposobnosti arapskog konja i konja s visokim postotkom arapske krvi	13
4.4. Trening konja za daljinsko jahanje	16
4.4.1. Način treninga	17
4.4.2. Metode praćenja općeg zdravlja i kondicije konja	18
4.5. Hranidba konja za daljinsko jahanje	22
4.5.1. Krmiva i dodatci	23
4.5.1.1. Pašnjak i paša	23
4.5.1.2. Sijeno	24
4.5.1.3. Zrno žitarica	24

4.5.1.4. Zrno leguminoza i žitarica.....	24
4.5.1.5. Ostala krmiva, minerali i vitaminski dodatci.....	24
4.5.1.6. Sportska hrana.....	24
4.5.2. Hranidba tokom priprema.....	25
4.5.3. Hranidba prije i tokom natjecanja.....	26
4.6. Godišnji troškovi konja za daljinsko jahanje.....	26
4.6.1. Troškovi hranidbe konja u 2014. godini.....	27
4.6.2. Troškovi veterinara, opreme i potkivanja konja u 2014. godini.....	27
4.6.3. Troškovi natjecanja u 2014. godini.....	29
5. ZAKLJUČAK.....	31
6. LITERATURA.....	32
7. PRILOZI.....	33

1. UVOD

Uzgojem arapskih konja Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) bavi se od 1990. godine. Početak uzgoja je bio spontan i neplaniran, Naime, u to doba, moj otac je sa svoje 22 godine bio mladić zaljubljen u konje i sve vezano za njih. Tada je bio vlasnik dva toplokrvna grla koja su onda bila zanimljiv hobi uz njegovu karijeru u kick boxingu. Kako je tada započeo Domovinski rat, poput svih zaputio se u borbu. U jeku srpskih napada na Lipik i ergelu 26. rujna 1991. godine, koja je držala 118 konja, većinom lipicanske i nešto arapske pasmine, radnici su pustili konje van iz štala, a 27. rujna štala je zapaljena granatama. Kako je 80-ak konja odvedeno na okupirano područje, ostali su bili ubijeni ili prepušteni sami sebi. Tada je moj otac, bila to sudbina ili slučajnost, spasio arapsku kobilu od smrti i s njom se probio do doma. S tim događajem se rodila njegova ljubav prema arapskim konjima koju je kasnije prenio na brata, sestru i mene i možemo reći da je tada počelo ovo što smo izgradili do danas, i da je ta kobila začetnik našeg uzgoja.

Temu koju sam izabrao za ovaj završni rad je najbolja moguća s obzirom na posao kojim se bavi moja obitelj. Uzgojem arapskog konja bavimo se već 24 godine. Možemo sa sigurnošću reći da smo uzgojili odlične sportske konje koji se ispituju i prolaze testove na galopskim utrkama, daljinskim jahanjima te redovito prolaze eksterijerna ocjenjivanja na uzgojnim smotrama. Sva grla su ispitana i uspoređena sa grlima koja su uvezena s ergela iz Poljske, Njemačke i Mađarske. Većina uveženih grla su bila aktivna i uspješna u sportu, dakle usporedba je bila na visokom nivou sa vrlo kvalitetnim grlima.

Uzgoj se zadnjih deset godina temelji na stvaranju vrhunskog i visoko konkurentnog konja za daljinsko jahanje. Cilj je uzgojiti, psihički i fizički pripremiti konja za najveće utakmice u Europi i svijetu, a zatim uz vrhunske rezultate, predstaviti svoj uzgoj i prodavati ga kao vrhunski proizvod što bi bio dokaz da daljinsko jahanje može biti zanimljiv i unosan posao, a bila bi lijepa i spoznaja da smo stvorili konja koji može konkurirati uzgoju iz mnogih poznatih i bogatih ergela iz cijelog svijeta.

Cilj mi je opisati način našeg uzgoja, treninga i hranidbe arapskog konja za daljinsko jahanje, te prikazati neke od rezultata koji su zapravo „kruna uzgoja“.

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Arapski konj

Sve priče o pasminama konja, bez obzira na kojem kontinentu se vodile, moguće su samo uz spomen na arapskog konja. On se smatra jednom od najstarijih pasmina. Konji ove pasmine egzistiraju na Arapskom poluotoku više od 3.500 godina, što je dokazano putem analize fosila, kao i crteža pronađenih na stijenama. Ti crteži pokazuju konje slične današnjem arapskom konju.. Beduinska plemena sa Arapskog poluotoka i okolnih područja, stoljećima uzgajaju svoje konje sa fantastičnom pažnjom i ljubavlju, vodeći, pri tome, računa o održavanju kvalitete i čistoće pasmine.

Slika 1. Arapski konj u pustinji, Antonie-Jean Gros, c. 1810

Izvor: Internet stranica Wikipedia,

https://en.wikipedia.org/wiki/Arabian_horse#/media/File:Antoine-Jean_Gros_003.jpg

2.1.1. Povijest i razvoj

Širenje uzgoja pasmine usko je povezana sa prodorom Arapa i Turaka u dijelove Afrike i Europe. U osvojena područja Arapi i Turci su dovodili arapske konje, koji su kasnije imali vrlo značajnu ulogu u stvaranju novih pasmina i općenito u širenju konjske populacije.

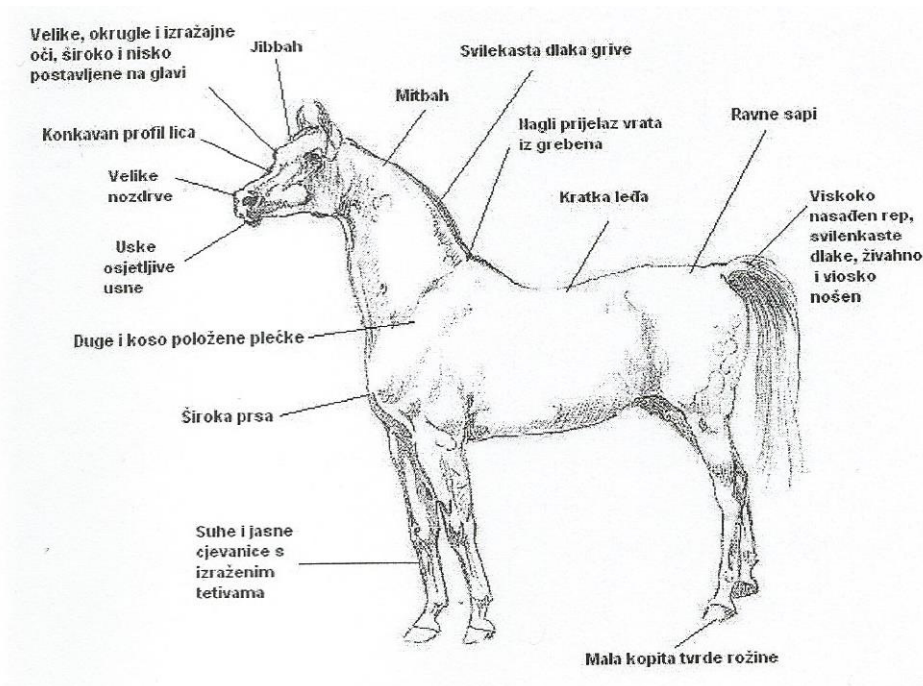
Mnoge, danas u svijetu poznate pasmine, kao što su Engleski punokrvnjak, Anglo-arapski konj, Šagija-arapski konj, svoj nastanak i dobre karakteristike duguju arapskom

konju, koji je ukrštanjem sa drugim pasminama sudjelovao u njihovom formiranju. Brojne kraljevske porodice u Europi, tokom 19. stoljeća, pokazivale su poseban interes za spomenutu pasminu, što je rezultiralo osnivanjem štala za uzgoj. Osobit doprinos uzgoju su dale ergele iz Poljske (Janow Podlaski, Slawuta Michalov), Njemačke (Marbach), Mađarske (Babolna) i Engleske (Crabbet Park) iz koje su, do njenog završetka rada, brojni uzgajivači Engleske, Poljske, Rusije, Australije, Sjeverne i Južne Amerike, nabavljali čistokrvne arapske konje, koji su im služili za osnivanje vlastitih ergela. Uz nabrojene ergele, kao jednu od najpoznatijih i najutjecajnijih, bitno je navesti i ergelu pod imenom El Zahra iz Egipta.

Arapski konj, zbog svojih iznimnih karakteristika, danas uživa veliku popularnost širom svijeta u mnogim disciplinama. U mnogim državama organiziran je uzgoj u posebnim ergelama, a veliki broj država ima vlastite rodovnike i asocijacije uzgajivača. Svi rodovnici moraju biti odobreni od svjetske organizacije WAHO (World Arabian Horse Organization), koja strogo vodi računa o očuvanju pasmine i primjeni selektivnih metoda uzgoja. Najveći interes za arapskog konja danas je izražen u USA, gdje postoji preko 600.000 registriranih jedinki pasmine.

2.1.2. Morfološka obilježja arapskog konja

Visina grebena kreće se od 145 do 157 cm, masa tijela od 400 do 460 kg. Glava je skladna, lagana, ovisno o tipu uzgoja (za izložbe, galopske utrke, daljinsko jahanja), može biti blago ili jače konkavnog oblika, oči krupnije, kratkih i pokretljivih ušiju i širokih nozdruva. Ovoj je pasmini svojstven „arapski prijelom“, uočljiv na profilnoj liniji glave. Vrat je graciozan i blago povijen. Tijelo je kvadratičnog formata, širokih prsa, kratkih i ravnih sapi, visoko nasadenog repa. Noge su suhe i žilave, s izraženim suhim zglobovima, malim, okruglim i tvrdim kopitima. Hod je ispravan, harmoničan i gibak. Sve su boje zastupljene (dorata, alata, siva, vrana).

Slika 2. Značajke vanjštine arapskih konja

Izvor: Uzgojni program čistokrvnih arapskih konja Republike Hrvatske, 2007.

Snažna pluća, jako srce i vatreni temperament omogućavaju mu trčanje na duge staze bez poteškoća u odnosu na teže i veće pasmine. Za razliku od ostalih pasmina koje imaju 18 rebara, 6 lumbalnih kostiju i 18 kralježaka, arapski konj ima 17 rebara, 5 lumbalnih kostiju i 16 kralježaka. Cjelokupna struktura tijela mu je u savršenim proporcijama pa je u snazi i izdržljivosti nenadmašan. Vrlo je inteligentan i privržen ljudima, no zbog svoje vatrečnosti i senzibilnosti traže pravilan rad i trening.

2.2. Shagya arapski konj

Kao i većina ostalih mađarskih pasmina, tako je i ova dobila naziv po imenu pastuha koji se smatra ocem pasmine.

Mađarska vlada je 1918. godine donijela zakon prema kojem se domaćim pasminama, namijenjenim prvenstveno vojnim potrebama, počne dodavati krv arapskog konja. U potrazi za kvalitetnim pastusima, mađarski uzgajivači su 1936. godine kupili od sirijskih Beduina, pastuha po imenu Shagya. Pastuh je u ergelu Babolna, koja je uživala ugled jedne od najbolje organiziranih ergela u Mađarskoj. Paren je sa kobilama viokokvalitetnih pasmina koje su u sebi imale pretežno krv arapskog konja, ali nisu bile te pasmine. Cilj uzgajivača bio je da dobiju pasminu vrlo sličnu arapskom konju, nešto čvršće građe i sposobnu za takmičenja u više disciplina. Nakon dugotrajnog i planskog uzgoja, formirana

je pasmina željenih karakteristika, koja od svog nastanka pa do danas spada u grupu najpopularnijih i najbrojnijih pasmina u Mađarskoj. Shagya-arap je u prošlosti korišten za vojne potrebe te za obavljanje lakših radova na farmama.

2.2.1. Morfološka obilježja Shagya arapskog konja

Veličinom tijela Shagya-arap se nalazi između arapskog i engleskog punokrvnjaka (visina grebena od 153 do 165 cm). Glava mu je sličnija glavi arapskog konja, no značajke vrata i trupa bliže su engleskom punokrvnjaku. Noge su suhe i žilave, s izraženim suhim zglobovima. Hod je korektan, harmoničan i gibak, poput onog u arapskog konja. Dominantna boja tijela je siva, no dozvoljene su i druge boje. Danas se selekcijskim metodama ovisno o namjeni nastoji stvoriti više tipova. Oni teži i viši za dresurna i preponska jahanja i vuču zaprege te lakši, finije građe i niže visine za daljinsko jahanje. Uzgaja se u čistoj krvi, ali služi i kao oplemenivač drugih pasmina.

2.3. Povijest i uzgoj arapskog konja u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se arapski konji uzgajaju više stotina godina, počevši od uzgoja u u Lici (Krbavsko polje) preko ergele Đakovo, u kojoj su se prije početka uzgoja lipicanaca, skoro tristo godina, s više ili manje uspjeha, uzgajali arapski konji, te ergela u Iloku, Vrbiku, Vukovaru i Višnjici. S obzirom na to da je arapski konj u Hrvatskoj bio priznata i cijenjena pasmina, čija je brojnost varirala u ovisnosti o danim okolnostima određenog vremena.

Za uzgoj arapskog konja na području bivše Jugoslavije izuzetnu važnost je imala ergela „Goražda“ osnovana 1895. godine. Osnovnu rasplodnog materijala ergela činila su grla nabavljena iz četiri izvora, i to:

1. Kupovina originalnih grla arapske pasmine u Siriji, Arabiji, Jemenu i Iraku
2. Kupovina grla iz mađarske ergele u Babolni
3. Nabavka grla od Kneza Sanguska iz ergele u Slavuti (Poljska)
4. Kupovina jednog pastuha, 19 ŠAGIJA X-13, iz austrijske ergele u bivšoj Jugoslaviji

Na osnovu ovoga i naknadno kupovanog rasplodnog materijala, sistematskim uzgojem, uz primjenu strogih kriterija selekcije, stvoren je poseban tip arapskog konja koji je imao veliki značaj za formiranje brojnih ergela u bivšoj Jugoslaviji.

Danas u Hrvatskoj ima oko 500 arapskih konja različite dobi. Konji se uzgajaju u ergeli „Šargo“ u Čađavici, te kod privatnih uzgajivača na cijelom teritoriju Republike Hrvatske.

Privatni uzgoj do 80-ih godina XX.st bio je zastupljen samo s pojedinačnim grlima koja su držali zaljubljenici u arapske konje i konjička društva koja su ih dobivala na poklon od ergela. Nije se sustavno, kao danas, radilo na organiziranju i okrupnjavanju uzgoja i upotrebi arapskog konja.

Osamdesetih godina privatni uzgajivači kupuju veći broj grla, uglavnom na ergeli „Goražde“, koja se prodaju nakon godišnjih pregleda. To su uglavnom starije kvalitetne kobile, omice i pastusi.

Devedestih godina dolazi do značajne prodaje grla u ergeli „Višnjica“ koja također dolaze u ruke privatnih uzgajivača.

Zadnjih nekoliko godina uvezeno je nekoliko punokrvnih arapskih konja iz Poljske, Australije, Tunisa i Rusije.

Popularnost arapskih konja i potražnja za njima u Hrvatskoj je sve veća iz razloga što se mnogi uzgajivači i zaljubljenici počinju baviti galopskim sportom i daljinskim jahanjem, koje svakim danom ima sve više pobornika.

2.4. Daljinsko jahanje

Daljinsko jahanje sportska je konjička disciplina u kojoj je cilj projahati označenu stazu u prirodi u što kraćem vremenu te nakon toga uspješno proći veterinarski pregled. Pregledom treba ustanoviti da je konj u takvom stanju da ga je moguće bez posljedica po njegovo zdravlje odmah nastaviti jahati.

Svugdje u svijetu daljinsko jahanje razvija se najbrže od svih konjičkih sportova Svjetske konjičke federacije (FEI) i ima sve više pristaša. Moguće je to objasniti potrebom modernog čovjeka za povratkom prirodi, možda dio razloga leži u činjenici da ni u jednom drugom konjičkom sportu ne razvija tako prislan odnos s konjem koji postaje pravi sportski partner, ili je razlog što se daljinskim jahanjem mogu baviti sve generacije; možda je to i stoga što ni jedan drugi konjički sport nije toliko sličan pravoj avanturi, ili zato što je daljinsko jahanje više no ostali sportovi izazov i želja za procjenom vlastitih granica i mogućnosti, a možda pak razlog leži u činjenici da niti u jednom drugom konjičkom sportu nije tako lako pronaći prijatelje i istomišljenike.

2.4.1. Povijest i razvoj daljinskog jahanja

Ova disciplina se kao sport razvila iz vojne obuke konjičkih postrojbi koje su jahanjem savladavale velike udaljenosti nastojeći pri tom ostati borbeno sposobne. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća takve vojne vježbe provodile su se u mnogim zemljama pa tako i u Austro-Ugarskoj monarhiji. Kako je i Hrvatska bila dio Austro-Ugarske monarhije, a hrvatske postrojbe lake konjice značajan i vrlo cijenjen dio tadašnje vojske, možemo pretpostaviti da su takve vojne konjičke vježbe provođene i u našoj zemlji, iako o tome nema pisanog traga.

Slika 3. Austro-Ugarska konjica početkom 20. stoljeća

Izvor: Edukacijski konjički kamp za daljinsko jahanje - Zbornik radova, 2007.

Međutim, postoji opis jedne utrke u daljinskom jahanju u bivšoj Kraljevini Jugoslaviji održane 1926. godine od Vukovara do Beograda. U utrci su sudjelovali konji i jahači iz većine ergela na području bivše kraljevine. Znaju se i pobjednik utrke i drugo i treće plasirani jahači i konji. Prvi na cilj dosšli su arapski pastuh Kadi s ergele Inocenc - Dvor kod Šida, u vlasništvu iločkog kneza Baltazara III Odescalchi, s jahačem Stjepanom

Cimbalom, koji su stazu dugu 255 km prešli za 25 sati i 6 minuta. Arapski konji s ove hrvatske ergele smatrani su najboljima u bivšoj kraljevini. Kroničari kažu da je konj na cilj, beogradski hipodrom, došao u izvrsnom stanju odgalopiravši još i pobjednički krug. Ostaje zabilježeno da su druga i treća na cilj došle dvije lipicanske kobile iz ergele Stančić, Nana I i Morava I, s jahačima Pozničem i Noneom, kojima je trebalo 26 sati i 20 minuta.

2.4.2. Moderno daljinsko jahanje

Današnje utakmice daljinskog jahanja razlikuju se od ovih začetnih prije svega po znatno strožim pravilima sa ciljem zaštite zdravlja konja. Dobrobit konja je iznad svih zahtjeva jahača, vlasnika i trenera, a zdravlje konja ne smije biti ugroženo radi postizanja boljeg sportskog rezultata. To se postiže veterinarskom pregledima na početku utakmice, na kraju svake etape i na cilju. Veterinari ocjenjuju opće stanje konja, utvrđuju eventualnu pojavu šepanja ili bolnih leđa konja, provjeravaju dehidriranost, mjere konju puls i eventualnu temperaturu. Ocijene li da je stanje konja takvo da bi daljnje jahanje moglo ugroziti njegovo zdravlje, konj se isključuje iz daljnjeg natjecanja. Da bi konj prošao veterinarski pregled puls mora biti 64 otkucaja u minuti ili manji. Ako se puls niti nakon 30 do 45 minuta, ovisno o duljini etape, po dolasku na veterinarsku kontrolnu točku ne sousti nazadanu vrijednost, smatra se da je konj preforsiran ili nedovoljno pripremljen i ne dopušta se da nastavi utrku. Zbog dobrobiti konja, jahači ne smiju koristiti bič ili mamuze. Svaka okrutnost prema konju kao i pretjerano forsiranje umornog konja kažnjava se diskvalifikacijom.

Kao i u drugim sportovima i utakmice u daljinskom jahanju imaju pobjednike, to je natjecateljski par (konj i jahač) koji su stazu presli u najkraćem vremenu, mjereno na način određen pravilnikom, i uspješno prošli veterinarski pregled. No za razliku od drugih konjičkih disciplina, na utakmicama daljinskog jahanja svi koji stazu prijeđu u ranije određenom maksimalnom vremenu te prođu veterinarski pregled dobivaju plaketu jer se smatra da su utrku uspješno završili.

2.4.2.1. Daljinko jahanje u Hrvatskoj

Daljinsko jahanje je jedna od mlađih disciplina u Hrvatskoj, a razvija se desetak godina. U tom vremenu ima stalan rast prema broju natjecatelja i prema broju konja koji sudjeluju u natjecanju. Svake godine organiziraju se dva natjecanja na državnom nivou - prvenstvo Hrvatske i Croatia cup. Prvenstvo Hrvatske je zasebna i najteža utakmica u

sezoni, dok se Croatia cup sastoji od sedam kola tokom sezone. Jahači par koji je osvojio najviše bodova tokom sedam kola je osvajač ukupnog Croatia cup-a. U posljednjih pet godina, sve više jahača i vlasnika odlučuje svoje konje okušati u inozemnim utakmicama, gdje postižu zamjetne rezultate i za očekivati je da ćemo, uz mnogo volje, truda i rada, postati uspješna i vrlo konkurentna zemlja u ovoj disciplini.

Za sve nas koji se bavimo daljinskim jahanjem to nije samo sport. Sve više to postaje način na koji provodimo većinu svog vremena, polako postaje naš životni stil. Treninzi i briga o konjia, zajednička jahanja kao dio priprema za natjecanja, odlasci na utakmice i druženje s istomišljenicima postaju važan dio našeg života. Zadovoljstvo koje nam pruža jahanje i druženje s našim konjima uvijek je veće od svog uloženog truda. Da bismo bili i sportski uspješni, da bismo utakmice uspješno završili s neozljeđenim i zdravim konjem, potrebna su znanja i vještine.

3. MATERIJALI I METODE

3.1. Opis Obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva Šebalj

Istraživanje za izradu završnog rada provedeno je na OPG-u Šebalj. OPG Šebalj nalazi se u mjestu Gornja Jelenska na Moslavačkoj gori, udaljenom 60 km od Zagreba. Geografski položaj OPG-a u Sisačko-moslavačkoj županiji, koja je smještena u središnjoj Hrvatskoj gdje se nalazi najviše sportskih konja, je vrlo povoljan iz razloga što ovdje ima najviše registriranih uzgajivača arapskih konja u Hrvatskoj. Uzgojem arapskih konja se bavi od 1990. godine. i broji pet članova.

U vlasništvu ima ukupno 15 hektara zemlje i 27 konja, od kojih je 21 grlo arapske pasmine (3 pastuha, 5 kobila, 7 kastrata, 3 omice, 3 ždrebadi). Označavanje i čipiranje grla obavlja Hrvatski centar za konjogojstvo, a obveza OPG-a je prijaviti ždrebac do 28-og dana starosti.

Cjelokupna zemlja je u sustavu ekološke poljoprivrede od 2011. godine. Svih 15 hektara koriste se kao pašnjaci, a sva hrana (sijeno, slama i žito), se kupuju.

Štale i ispusti su potpuno odvojeni od prometa i naseljenog područja. Na imanju se od objekata za konje nalazi jedna konjušnica sa 16 boksova u sklopu koje je sedlarnik, klubska prostorija te tavan za pohranu sijena i slame, lauf-štala za 10 kobila sa ždrebadi, štala sa četiri velika boksa od kojih svaki ima ispust od 1 hektara, tondino za školu i ujahivanje konja, te ambar za pohranu zobi i ječma do 6 tona.

Osnovna djelatnost OPG-a je uzgoj i trening arapskih konja za daljinsko jahanje (endurance) i galopske utrke te redovito sudjelovanje u tim natjecanjima. Uz navedeno bavi se: -ujahivanjem i dresurom konja

- radom s problematičnim konjima
- uslužnim držanjem konja u pansionu i treningu
- prodajom konja
- posjedovanjem rasplodnih pastuha
- uvoz konja iz inozemstva radi oplemenjivanja pasmine

3.2. Izvori i prikaz podataka

Podaci korišteni u završnom radu većinom obuhvaćaju interne podatke OPG-a i stručnih radova. Do rezultata istraživanja za izradu završnog rada došlo se kroz iskustvo stečeno dugogodišnjim bavljenjem arapskim konjima i njihovim uzgojem, problematikom, treningom te desetogodišnjim natjecanjem u daljinskom jahanju.

Sva iskustva u uzgoju, treningu i prehrani arapskih konja za daljinsko jahanje te njihova uporabna vrijednost, bit će prikazani opisno i u obliku tablica.

4. REZULTATI I RASPRAVA

4.1. Odrastanje i uzgoj arapskog konja za daljinsko jahanje

Uzgojiti i stvoriti konja koji će ostvarivati uspješne rezultate je dugotrajan proces koji zahtjeva stručnost, iskustvo te uvjete za odrastanje konja. U procesu treninga i natjecanja puno je lakše raditi s konjima koji su plod našeg uzgoja i za koje znamo što od njih možemo očekivati tj. poznajemo njihove prednosti i možemo ispraviti nedostatke bez puno gubitaka.

4.1.1. Odrastanje konja

Da bi stvorili dobro fizički i psihički razvijeno grlo potrebno mu je omogućiti nekoliko specifičnih uvjeta za život i razvoj:

1. Omogućiti kretanje po prostranim pašnjacima (minimalno 1 hektar po grlu) u izobilju hrane (trave) i vode.
2. Potrebna je raznolika konfiguracija terena na pašnjacima (ravno i brdovito).

Slika 4. Omice na pašnjaku

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2014.

3. Vrlo je bitno da mladi konj do svoje 3-4 godine života boravi 24 sata na slobodi zbog pravilnog razvoja pluća i stvaranja otpornosti na vremenske uvjete (kiša, snijeg, vjetar, niske i visoke temperature, blato) i ne konzumira ništa osim osnovne hrane (sijeno, trava, zob).
4. Za sklonište je potrebno prozračno i suho sklonište (lauf-štala) zatvoreno s tri strane gdje dolaze na hranu i odmor.
5. Poželjno je da tlo ispred lauf-štale ili ostalog oblika skloništa (npr. stablo) bude tvrdo (sitni kamen) zbog formiranja kopita iz razloga što konji najčešće borave na tim mjestima pri sklanjaju od sunca ili kiše.
6. U vrijeme hladnih dana konji moraju imati neograničene količine sijena.

7. S konjima je potrebno u samoj mladosti razvijati „štalsku kulturu“ poput primanja ulara, vođenja na ularu, četkanja i podizanja nogu.

4.1.2. Uzgoj konja

Uzgoj konja je sam po sebi vrlo opširna i zanimljiva tema, bez obzira uzgajamo li konja za određenu disciplinu ili čisto iz ljubavi prema konjima. Svaki tip uzgoja je poseban i traži mnogo znanja. Uzgojiti odličnog konja za daljinsko jahanje je vrlo zahtjevan proces i zaista je teško odabrati dobitnu kombinaciju.

Kombinacija odabranih muških i ženskih grla temelji se na pedigreu što znači da oba roditelja i njihovi predci moraju biti praktično ispitani u sportu. Što je više podataka dostupno o precima i njihovim rezultatima to imamo jasniju sliku što i zašto odabrati. No, bez obzira na dokaze, najvažnija stavka je iskustvo u promatranju konja odnosno dobro i kritično oko promatrača, na što se nadovezuje i jahače iskustvo. Ispravno ocijenjena kobila i s dobrim rezultatima nije dokaz da će sa izvrsnim pastuhom dati vrhunsko grlo. Prilikom jahanja iskusan jahač će odmah zamijetiti prednosti i nedostatke koji možda nisu bili vidljivi.

Kada smo uvjereni u dobar pedigre i imamo rezultate ispita radne sposobnosti moramo obratiti pažnju na slijedeće osobine pri odabiru konja za daljinsko jahanje. Hodovi i kretnje u kasu i galopu moraju biti izdašne i lepršave da konj što lakše (minimum umaranja) prelazi zadane udaljenosti.

Primjer odabira pastuha: ako kobila ima prirodnu tvrdoću i izdržljivost, dobar puls, ali joj fale kvalitetne kretnje tražimo joj pastuha koji ima dobru akciju hodova, lepršavost i sve ostale kvalitete koje njoj fale. Vrlo je važno da pastuh ima sve osnovne kvalitete iz razloga što na taj način izbjegavamo nasljeđivanje loših svojstava, a i zato što je upravo on taj koji korigira nedostatke kobile.

Eksterijerno što bolji konj je poželjan ne samo radi ljepšeg izgleda, što u daljinskom jahanju nije presudan element pri odabiru, već zato što će se ispravan konja teže ozljediti i manje umarati pod opterećenjem.

Osim tjelesnih kvaliteta kod konja za daljinsko jahanje se traži i određeni karakter, koji se nasljeđuje, ali i uvelike ovisi o odgoju. Psihološko razvijanje konja je jedna od najvažnijih stavki koja se najduže i najteže razvija. Konj s karakterom koji nije podoban za daljinsko jahanje ne može napraviti dobar rezultat bez obzira na fizičke predispozicije koje ima. Oni konji koji su vatrenog i žestokog temperamenta će se vrlo brzo istrošiti i ispucati snagu kao i vrlo senzibilni konji i konji sa velikom željom za dokazivanjem. S druge strane, za lijene konje je potrebno veliko jahače umijeće i sposobnost motiviranja konja

tokom utakmice i to je jedan od razloga zašto se takvi konji često isključuju iz ove discipline. Treći problem javlja se kod vrlo pametnih konja, koji jednostavno traže puno rada i potrebno ih je vrlo dobro poznavati. Često ih na natjecanjima jaši osoba koji i odrađuje treninge s takvim konjem. Dakle, možemo reći da se za daljinsko jahanje traži konj stabilan u glavi i sa velikom željom za kretanje koju je stekao u uvjetima odrastanja (danonoćno kretanje).

Dobar uzgajivač olakšava posao treneru. Moramo znati da se loše osobine lakše naslijeđuju od dobrih i zbog toga je prava umjetnost stvoriti konja koji zadovoljava nabrojane kriterije bez kojih nema uspješnog konja.

4.2. Odabir konja za daljinsko jahanje

Stvaranje konja za daljinsko jahanje je dugotrajan proces, jer najveći napori i najvažnije utakmice za konja dolaze nakon 13-12 godina. Zato je vrlo bitno na samom početku odabrati konja podobnog za tu disciplinu. Odabir je kompliciran zbog više bitnih faktora koji zajedno utječu na funkcionalnost i prirodni talent konja:

1. Pasminska pripadnost - važno je da grlo koje se kupuje ili bira za daljnji rad ima što više arapske krvi, jer kvalitetna polukrvna grla imaju jednake, a često i bolje rezultate.
2. Eksterijer i kretnje - snažna konstitucija, harmonična građa, pravilan stav, lagane i lepršave kretnje.
3. Porijeklo i rezultati roditelja - povijest predaka i rezultati ispita radne sposobnosti.
4. Uvjeti odrastanja - uvjeti u kojima je odraslo grlo kod uzgajivača.
5. Zdravstveno stanje konja - povijest bolesti ako je grlo bolovalo od određenih bolesti u mladosti.

4.3. Ispitivanje radne sposobnosti arapskog konja i konja s visokim postotkom arapske krvi

Ispitivanje radne sposobnosti arapskih konja i konja križanih s njima (većinom anglo-arap i shagya-arap) u svijetu vrši se na dresurnim i preponskim natjecanjima, galopskim utrkama (Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Turska, UAE), te daljinskom jahanju (Velika Britanija, Španjolska, Francuska, Australija, Qatar, UAE, SAD) gdje su pokazali znatnu nadmoć nad ostalim pasminama. Arapski konji zahvaljujući svojoj anatomiji i fiziologiji, ispiranju mliječne kiseline iz mišića i hlađenju krvi, mogu pod punim opterećenjem prevaljivati velike udaljenosti i to je značajka koja ih stavlja na prvo mjesto.

Svoje osobine iznimno dobro prenosi na svoje potomke pa u križanju sa drugim pasminama daje konje koji su se pokazali jednaki, a često i s boljim rezultatima u daljinskom jahanju. Dokaz tome je veliki postotak (90%) arapskih konja i konja s velikim postotkom njihove krvi u samom vrhu daljinskog jahanja.

Slika 5. Utakmica u daljinskom jahanju - Croatia Cup Otrovanec

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2014.

U Hrvatskoj se arapski konji redovito natječu u galopskim utrkama i daljinskom jahanju. OPG Šebalj sa svojim grlima redovito sudjeluje i testira svoj uzgoj u oba tipa natjecanja. Na domaćem tlu postižu se vrhunski rezultati poput osvojenog trostrukog državnog prvenstva i osvojenog Croatia Cup-a u daljinskom jahanju. U svim utakmicama uz arapske konje sudjelovale su i druge pasmine nad kojima se arapski konj pokazao dominantan u svim segmentima natjecanja.

Od 2009. godine naš uzgoj testiran je u inozemnim utakmicama gdje je ovaj sport mnogo razvijeniji, a konkurencija brojnija i snažnija. Naš uzgoj se u dosadašnjim natjecanjima ponovno dokazao konkurentnim i ravnopravnim rezultatima na utakmicama od 80 i 120 kilometara. Jedan od primjera je natjecanje u Mađarskoj u gradu Babolna gdje je naše grlo 147 Sany (grlo sa 75% arapske krvi) na utakmici od 80 km osvojio drugo mjesto s vrhunskim vremenom od 19,19 km/h u konkurenciji od 19 natjecateljskih parova. Isto grlo je druge godine završilo utakmicu od 120 km na šestom mjestu što je dokaz da imamo talentirano grlo sa svijetlom budućnosti. Drugi primjer je grlo arapske pasmine Sonic, koje je također u Mađarskoj, u gradu Solt postiglo izvrstan rezultat. Pri temperaturi od 35

stupnjeva pokazao se najizdržljivijim i nakon brojnih odustajanja konkurencije zbog teških vremenskih uvjeta završio na prvom mjestu sa prosječnom brzinom od 17,46 km/h na utakmici od 80 km.

1	Nr. 101	Gate 1 / 40KM	Gate 2 / 60KM					FINISH / 80 KM	TOTAL
LORENCOVA SILVIE NANU 103LX84/2003 Bay Mare/ CZECH REPUBLIC		ARR	10:05:42	11:49:15				13:39:47	04:09:47
		IN	10:07:22	11:50:52				13:48:39	19.217 Km/h
		OUT	10:47:22	12:40:52					
		REC	00:01:40	00:01:37				00:08:52	1/1/0/0/0/1
		TIME	02:07:22	01:03:30				00:58:55	
		km/h	18.840	18.900				20.370	
		c.km/h	18.840	18.660				19.217	
2	Nr. 20	Gate 1 / 40KM	Gate 2 / 60KM					FINISH / 80 KM	TOTAL
ŠEBALJ GORDAN 147 SANY 103YX04/0 Bay Male/ CROATIA		ARR	10:08:29	11:50:03				13:40:04	04:10:04
		IN	10:13:29	11:56:42				13:53:36	19.195 Km/h
		OUT	10:53:29	12:46:42					+ 00:00:17
		REC	00:05:00	00:06:39				00:13:32	4/4/0/0/0/2
		TIME	02:13:29	01:03:13				00:53:22	
		km/h	17.980	18.980				22.490	
		c.km/h	17.980	18.300				19.195	
3	Nr. 41	Gate 1 / 40KM	Gate 2 / 60KM					FINISH / 80 KM	TOTAL
WIRNSBERGER OLESJA RUZA 103HI11/2002 Grey Mare/ CROATIA		ARR	10:08:26	11:50:11				13:40:07	04:10:07
		IN	10:12:14	11:53:58				13:51:29	19.191 Km/h
		OUT	10:52:14	12:43:58					+ 00:00:20
		REC	00:03:48	00:03:47				00:11:22	3/2/0/0/0/3
		TIME	02:12:14	01:01:44				00:56:09	
		km/h	18.150	19.440				21.370	
		c.km/h	18.150	18.560				19.191	
4	Nr. 29	Gate 1 / 40KM	Gate 2 / 60KM					FINISH / 80 KM	TOTAL
GECSE ADRIENN MESZUOD B 103PM85/2004 Bay Stallion/ HUNGARY		ARR	10:07:48	11:49:56				13:40:09	04:10:09
		IN	10:10:34	11:54:26				13:46:35	19.188 Km/h
		OUT	10:50:34	12:44:26					+ 00:00:22
		REC	00:02:46	00:04:30				00:06:26	2/3/0/0/0/4
		TIME	02:10:34	01:03:52				00:55:43	
		km/h	18.380	18.790				21.540	
		c.km/h	18.380	18.520				19.188	

Slika 6. Konačni poredak prvih četiri natjecateljskih parova na utakmici od 80 km u

Babolni

Izvor: FEI, 2014.

Slika 7. Grlo 147 Sany i jahač Gordan Šebalj

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2014.

Slika 8. Grlo Sonik i jahač Karla Šebalj

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2014.

Možemo zaključiti da smo uzgojili vrhunska grla koja su kratkom vremenu počela postizati iznimne rezultate na jakim natjecanjima i da se isplati ulagati u njihov uzgoj i trening.

4.4. Trening konja za daljinsko jahanje

Najbolji savjet koji ćete ikada dobiti je: „Upoznajte svog konja“. Svaki je konj, kao i svaki čovjek i sportaš, individualac koji je poseban i različit od drugih. Ono što jednom konju odgovara, drugom se neće svidjeti ili će mu čak naštetiti. Stoga treba uzeti u obzir da svaki tip treninga ili osnove treninga treba konstantno prilagođavati svakom pojedinom konju. U obzir treba uzeti starost konja, način na koji je odrastao, njegove urođene fizičke predispozicije, ali i njegov karakter, sposobnost učenja i osjećaje. To je razlog zašto se trening konja ne smatra samo znanošću, već pomalo i umjetnošću, jer sposobnost trenera, vlasnika ili jahača da upozna konja i da ga razumije zaista je umjetnost. Vrijeme provedeno s vašim konjem izvan treninga izuzetno je vrijedno, bilo to šetanje, timarenje ili masiranje.

Kada govorimo o treningu sportskih konja za bilo koju vrstu natjecanja, treba shvatiti da se radi o dugotrajnom, kontinuiranom procesu koji zahtjeva posvećenost i žrtvovanje i koji se nipošto ne smije požurivati. Osim treninga konja, i jahač mora biti u odgovarajućoj kondiciji da ne bi zbog svog umora konju otežavao treninge i natjecanje.

Za stvaranje vrhunskog konja za daljinsko jahanje potrebno je nekoliko godina. Mišići, srce i krvožilni sustav razvit će se relativno brzo, no tetive, ligamenti, zglobovi i kosti trebaju nekoliko godina da se učvrste i razviju u potpunosti. Prije početka bilo kakvog treninga konj mora biti očišćen od parazita i biti u stanju za jahanje, dakle urednih kopita i ne predebeo ili premršav.

4.4.1. Način treninga

Početak treninga za predstojeću sezonu počinje u zimi. Zimski treninzi kreću sa laganim šetnjama i kasom svaki drugi dan. Takav intezitet treninga traje 3 do 4 tjedna. Nakon toga je potrebno napraviti plan i program treninga za mlađa i starija grla kojim će trenirati u predstojećoj sezoni.

Mladi konji se spremaju za prvu utakmicu od 40 kilometara najmanje 4 mjeseca. Prvi mjesec sastoji se od hoda i kasa od 1 do 2 sata svakog drugog dana. U takvom treningu koštani sustav lagano se gradi i očvršćuje, a tako i kardio-vaskularni. Drugi mjesec intezitet treninga se pojačava vremenski i dva puta tjedno se odrađuju lagani radni galopi, dužine od 600 do 800 metara u dva intervala. Na taj način konj trenira sve dok konj ne pokaže da su treninzi prelagani svojim veselim polaskom na jahanja i prevelikom zaigranosti. U tom slučaju se povećava intezitet treninga.

Nakon dva mjeseca radi se orijentacijski plan treninga za mladog konja:

3. mjesec - prije svakog treninga obvezno zagrijavanje.

1. dan - ravna dionica, 10 kilometara kas, prosječna brzina 14 km /h

2. dan - brdovita dionica, 10 kilometara hod, kas, galop, prosječna brzina od 8 do 10 km/h

3. dan - ravna dionica, 12 kilometara kas, prosječna brzina 14 km/h

4. dan - odmor

5. dan - brdovita dionica, 5 kilometara hod - 5 kilometara kas, prosječna brzina 8 km/h

6. dan - ravna dionica - intervalni trening, 10 kilometara kas - 600 metara kenter, pauza, 600 metara galop - 4 kilometara kas

7. dan - odmor

4. mjesec - dužina dionice se povećava, ali ne i brzina.

1. dan - ravna dionica, 20 kilometara kas, prosječna brzina 14 km

2. dan - brdovita dionica, 10 kilometara kas, 2 kilometra hod, 3 kilometra kas, prosječna brzina u kasu od 8 do 10 km/h

3. dan - odmor

4. dan - ravna dionica, 10 kilometara kas, 1 kilometar hod, 600 metara kenter, 1 kilometar hod, 1800 metara kenter

5. dan - ravna dionica, 10 kilometara kas, 1 kilometar hod, 600 metara kenter, 1 kilometar hod, 400 metara kenter, 1 kilometar hod, 600 metara kenter, 3 kilometra kas

6. dan - odmor

7. dan - brdovita dionica, 3 kilometra kas, 200 metara kenter uzbrdo, 1 kilometar hod, 200 metara kenter uzbrdo, 1 kilometar hod, 5 kilometara kas

Konj se starijim smatra od svoje 8 godine na dalje. Takva grla se pripremaju za utakmice od 80, 120 i 160 kilometara. Način treninga je u principu isti kao i za mlade konje, s razlikama u duljinama distance i brzinama treninga. Bitno je napomenuti da ako se konj priprema za utakmicu od 120 ili 160 kilometara, ukupni tjedni treninzi ne smiju prelaziti 60 odnosno 80 kilometara.

Taktika jahanja za utakmicu mora biti pravilno razrađena i u naprijed je potrebno postaviti cilj za jahači par (konj-jahač). Bitno je imati realna očekivanja u vezi s plasmanom na natjecanju odnosno znati za koliki je napor konj spreman odnosno pripremljen, jahati u skladu s mogućnostima i znanjem, racionalno opterećivati konja, redovno kontrolirati i osluškiivati konja i bitno je imati na umu da je pobjednik svaki jahači par koji završi utakmicu.

4.4.2. Metode praćenja općeg zdravlja i kondicije konja

Treninzi konja za daljinsko jahanje traju mjesecima, s ciljem da se dosegne maksimum sportskih performansi konja, određen njegovim genetskim potencijalom. Pravilno dozirani napori, dobro izabranog trajanja i inteziteta, stimuliraju tkiva i organe izazivajući procese njihove prilagodbe na opterećenja: tetive, zglobovi i kosti postaju čvršće, srce, pluća i krvožilni sustav učinkovitiji, mišići snažniji i izdržljiviji. No povećamo li intezitet ili trajanje napora iznad neke granice, tkiva i organi se više ne mogu prilagoditi prejakim

naporima čime se sportske performanse smanjuju. Da bi se izbjegle takve situacije i da bi održavali formu konja uvijek na visokom nivou, tijekom procesa treninga potrebno je kontrolirati zdravstveno stanje konja.

Važno je da se kontrolira:

1. Tjelesna temperatura - strategijama odmora i hlađenja konja je potrebno smiriti i osvježiti. Maksimalna vrijednost u tom trenutku ne smije biti veća od 38°C jer ukazuje na pregrijanost konja ili na potencijalne bolesti. Sve sumnje je potrebno ukloniti.
2. Rad srca i pluća - njihov rad se provjerava stetoskopom. Normalan puls konja u mirovanju je od 25 do 45 otkucaja u minuti. Maksimalni puls nakon treninga i nakon hlađenja kao što je to i na utakmicama, ne smije biti iznad 64 otkucaja u minuti.
3. Disanje - disanje ovisi o temperaturi okoliša, vlažnosti zraka i masi tijela konja. Karakterisanje opisuje se kao: normalno disanje, ubrzano disanje, ubrzano i plitko disanje - dahtanje i teško disanje. Ako konj hvata zrak dubokim i brzim disanjem, radi se o velikoj potrebi za kisikom što daljnjim treningom može dovesti do ozbiljnih zdravstvenih problema.
4. Hidracija i dehidracija - stupanj hidracije odnosno dehidracije provjeravamo pregledom vidljivih sluznica, vremenom punjenja kapilara, elastičnošću kože, vremenom punjenja jugularne vene i karakter znoja. Sluznice oka pregledavaju se na način da se palcem i kažiprstom izvrne vijeđa tako da se vidi spojnica oka i treći očni kapak. Punjenje kapilara odnosno stanje kapilarne cirkulacije određuje se pritiskom na sluznicu usta iznad krajnjaka gornje vilice. Ako punjenje kapilara iznosi više od 3 sekunde, a sluznice su suhe i ljepljive, to upozorava na lošu cirkulaciju.

Slika 9. Pregled sluznice oka i provjera stanja kapilarne cirkulacije radi utvrđivanja eventualne dehidriranosti

Izvor: Edukacijski konjički kamp za daljinsko jahanje - Zbornik radova, 2007.

Punjenje jugularne vene se provjerava tako da se vena pritisne neposredno prije prednjeg grudnog otvora. Fiziološki se ona napuni krvlju unutar 1 do 2 sekunde. Elastičnost kože provjerava se „štibanjem“ kože u području ramena. Gubitkom tekućine smanjuje se elastičnost kože i kožni nabor se sporije vraća u početni položaj. No, elastičnost kože može biti smanjena i zbog manje količine masti u potkožju, što i treba biti kod konja u dobroj kondiciji. Ovaj test otkriva tek znatno dehidriranog konja.

Slika 10. Mjesto pritiska na jugularnom žlijebu i provjera elastičnosti kože

Izvor: Edukacijski konjički kamp za daljinsko jahanje - Zbornik radova, 2007.

Prije pranja konja treba provjeriti karakter znoja. Vodenast znoj znači da stupanj dehidracije nije kritičan, dok pjenušav znoj ukazuje na značajan gubitak tekućine

5. Peristaltika - peristaltika crijeva čuje se stetoskopom. Šumovi crijeva nastaju zbog micanja crijeva i mješanja sadržaja u njima. Pored postojanja crijevnih šumova bitna je i njihova kvaliteta. Zbog velikih zahtjeva krv iz crijeva se preusmjerava u mišiće. To uzrokuje smirivanje peristaltike i i stišavanje šumova. Tu nastaje problem, jer osim dugotrajnih zdravstvenih posljedica koje mogu nastati ako konj nastavi trenirati, zbog slabljenja peristaltike i cirkulacije krvi dehidracija se pojačava. Isto tako treba obratiti pozornost i na količinu i konzistenciju fecesa. Ako je feces suh i tvrd to upućuje na dehidraciju.
6. Poremećaji disanja i treperenje ošita - jakim znojenjem gube se elektroliti (kalcij, kalij, klor, natrij i magnezij) što dovodi do poremećaja neuromuskulaturne ravnoteže. Živci postaju prenadraženi, osobitno glavni dišni mišić (dijafragma, ošit) te on pod djelovanjem prenadraženog živca počinje treperiti u ritmu otkucaja srca. To se može

vidjeti i opipati kao kontrakcije mišića trbuha koje su usporedne s otkucajima srca. Konji s ovim problemom se povlače iz treninga i idu na obavezan odmor.

7. Mokrenje - mokrenje za vrijeme pauze dobar znak jer upućuje na dobru hidraciju organizma. No bitno je provjeravati koju količinu mokraće konj izlučuje i koje je kvalitete. Ako konj mokri malo i jako koncentriranu mokraću znači da raste stupanj dehidracije.
8. Fizički izgled konja - na temelju stava tijela konja i njegovog raspoloženja mogu se dobiti važne informacije o stanju njegovog organizma. Konj mora biti živahan, bistrog pogleda i jesti s voljom. Dehidrirani konj je opušten, tupog pogleda, upalih očiju, poluspuštenih kapaka i bez želje za hranom i vodom.
9. Tonus mišića - mišići moraju biti gipki i savitljivi. Zamor uzrokuje podrhtavanje mišića zbog neravnoteže vode i elektrolita. Ako se pri hlađenju naglo ohlade, mišići će se početi grčiti. Zato je važno pažljivo hladiti životinje odnosno velike mišićne mase poput sapi postepeno hladiti. Grčevima su skloniji konji koji se hrane velikom količinom ugljikohidrata i proteina sa smanjenom količinom selena i kalija u hrani.
10. Mehaničke povrede - svako odstupanje od normalnog hoda smatra se šepanjem, a nastaje kao rezultat smetnji u funkciji udova. Šepanje uzrokuju sljedeći činitelji: bol uvjetovana upalnim procesima, mehanička smetnja koja onemogućuje gibljivost pojedinih dijelova uda, paraliza živaca, tromboza veće krvne žile. Vrlo je važno tokom svakog treninga i poslije pregledavati konja u hodu i kasu i reagirati na najmanju sumnju. Još jedan od čestih problema koji se javljaju su povrede leđa, najčešće uzrokovane lošim sedlom ili podsedlicom, koje ako ne budu otkrivene na vrijeme mogu dovesti do trajnih posljedica.

Povećava li se radna kondicija konja najlakše ćemo saznati mjerenjem pulsa. Puls konja raste s opterećenjem, u hodu može biti oko 80 otkucaja u minuti, tijekom kasa okom 120 o/min, u laganom kenteru oko 140 o/min. Vrijednosti su različite od konja do konja, no, što je nama najzanimljivije, mijenjaju se kako je naš konj bolje utreniran. Za praćenje poboljšanja kondicije konja potrebno je jahati mjereći puls istom stazom te istom brzinom. Uspoređujući vrijednosti pulsa tokom jahanja na toj stazi na početku treninga s onima nakon mjesec, dva ili šest mjeseci treninga vidjet ćemo da je puls našeg konja pri istom radu postupno manji no što je bio na početku perioda treniranja. Što je konj bolje pripremljen, ima pri istom radu manji puls. Ako smo dosegli maksimum kondicijske

pripremljenosti konja puls će, mjeren na našoj testnoj stazi pri istoj brzini kretanja, imati najmanju vrijednost.

4.5. Hranidba konja za daljinsko jahanje

Hranidba konja za daljinsko jahanje se razlikuje od hranidbe za druge konjičke discipline, osobito za utrke. Na natjecanju daljinskog jahanja konji savladavaju velike udaljenosti i tom prilikom koriste aerobne fiziološke procese. U tom slučaju glavni izvor energije su masti, za razliku od utrka u kojima prevladavaju anaerobni procesi, gdje su to ugljikohidrati. Sukladno takvim fiziološkim procesima hranidbom treba pripremiti konje. Kod konja koji ostvaruju kratkotrajne eksplozivne aktivnosti treba stvoriti što veće rezerve glikogena u jetri i mišićima, a kod konja koje očekuju dugotrajni naponi srednjeg i teškog inteziteta, hranidbom u pripremnoj fazi treba stvoriti rezerve masnog tkiva. Zalihe masti i produkti njihovog sagorijevanja, slobodne masne kiseline, trigliceridi i glikogen su dodatni izvori energije za dugotrajno kretanje koji se prikupljaju primarno i pretežno iz voluminozne hrane i kvalitetne paše. Ovisno o potrebama, ishrani se još mogu dodavati biljna (sojino, suncokretovo) i riblja ulja, čija je metabolička razgradnja složenija te zahtjeva privikavanje, minimalno 20 dana.

U pripremnoj fazi, hranidba konja se prilagođava programu treninga tako da se top forma postigne prije početka natjecanja.

Tri glavna spoja u prehrani konja za daljinsko jahanje, koji stvaraju energiju potrebnu za trening i natjecanje su:

1. Glukoza - najvažnije metaboličko „gorivo“. Sintetiziraju je biljke procesom fotosinteze i pohranjuju u polimernom obliku kao škrob.
2. Glikogen - u mišićnim stanicama ima ulogu izravnog izvora glukoze. Glukoza se iz glikogena brzo mobilizira i može poslužiti kao dostupan izvor energije pri naglim potrebama.
3. Kreatin fosfat - organski spoj u stanicama tijela koji služi kao važan izvor energije. Sadrži rezervu energije koja se aktivira u anaerobnim uvjetima.

Energija u organizmu se može proizvoditi na dva načina:

1. Aerobno (s kisikom) - u ovom slučaju se dovoljno kisika isporučuje mišićima tako da se ugljikohidrati, masnoće i proteini pretvaraju u dušikov dioksid i vodu, a mliječna kiselina se uklanja momentalno. Na ovaj način mišići mogu raditi satima.

2. Anaerobno (bez kisika) - glukoza i glikogen se spaljuju i troše. Konj može raditi u maksimalnoj snazi 8 do 20 sekundi, a kada to traje duže konj počinje koristiti mliječnu kiselinu tj. njen sastav. Konji za daljinsko jahanje mogu imati problema ako koriste anaerobni sustav u bilo kojem trenutku.

Mliječna kiselina nije, kako se dugo mislilo otpadni produkt koji se stvara u mišićima, već je izvor energije i koriste je mitohondriji unutar stanica. Crvena krvna zrnca, jetra, bubrezi, mišići pa i mozak koriste laktate mliječne kiseline te ih pretvaraju u glukozu.

4.5.1. Krmiva i dodatci

Polazeći od vlastitih iskustava i konstatacija proizlazi da su za hranidbu konja optimalna krmiva proizvedena na prirodni način. Konj je životinja prirode i prostora i najbolja hranidba je ona koju nalazi na pašnjaku.

4.5.1.1. Pašnjak i paša

Pašnjak je konju nenadomjestiv prostor za život i razvoj; ne samo zbog prehrambenih potreba, nego i zbog kretanja i boravka na zraku i suncu.

Slika 11. Kobile i kastrati na pašnjaku

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2009.

Na pašnjaku se konj optimalno hrani i zadovoljava sve ostale svoje potrebe. Pašnjak nikada nije prevelik i bez njega nema kvalitetnog uzgoja podmlatka. Krma koju konj sam uzima na pašnjaku zadovoljava sve osnovne fiziološke potrebe.

4.5.1.2. Sijeno

U periodu kada nema paše ili zelene krme, sijeno im je glavna zamjena. Kod spremanja sijena treba obratiti pozornost na vrijeme košnje i način sušenja. Postoji pravilo da konju za daljinsko jahanje sijeno uvijek mora biti dostupno za jelo. Sijeno livadnih trava i djetelinsko travnih smjesa dobro je izbalansirana krma.

4.5.1.3. Zrno žitarica

Sinonim za hranidbu konja je zob. To je najčešće korištena žitarica u obrocima konja. Zob je hranidbeno izbalansirana i primjerena konjima. Osim hranidbenih sastojaka proteina, ugljikohidrata i celuloze, zob sadrži alkaloid avenin koji konjima daje živost. U hranidbi je zob jedinica za hranidbenu vrijednost (zob = 1 krmna jedinica).

Ječam je također prikladno krmivo za hranidbu konja. On sadrži oko 20% krmne vrijednosti i iznimno je dobar u kombinaciji sa zobi ili kao zamjena za zob izvan sportske sezone.

Kukuruz se ograničeno može koristiti u obrocima za konje, ali nije preporučljiv za prehranu konja u daljinskom jahanju.

4.5.1.4. Zrno leguminoza i uljarica

Ukoliko u obrocima nedostaje proteina, korisno je dodavati zrnje leguminoza. Najčešće je to termički obrađena soja.

Od uljarica u obzir dolazi samo suncokret, a može se koristiti u obrocima konja za daljinsko jahanje radi sadržaja ulja.

4.5.1.5. Ostala krmiva, mineralni i vitaminski dodaci

Kod hranidbe konja za daljinsko jahanje koriste se i razni industrijski proizvodi poput pšeničnog posija i raznih vrsti sačme koji su izvstan dodatak obroku kojeg konji radije jedu.

Od mineralnih dodataka najviše se koristi sol, sama ili u smjesi s drugim mineralima.

Vitaminski preparati koriste se u slučajevima kada je potrebno poboljšati uravnoteženost obroka i kada ih krma ne sadrži u dovoljnim količinama.

4.5.1.6. Sportska hrana

U svijetu postoje mnoge tvrtke koje se bavi proizvodnjom sportskih hrana za konje u svim disciplinama. Konji za daljinsko jahanje, koji su u ozbiljnom i intenzivnom treningu gdje tijelo podnosi velike napore i troši se, uz sve navedeno jedu i sporstku hranu (sportski mix). Sportski mix se proizvodi prema posebnim receptima, koji odgovaraju konjima i njihovim sportskim karakteristikama, temelje se na potrebama konja, njihovim prehranbenim navikama, probavi i individualnim kvalitetama. Sirovine su pažljivo odabrane, ne samo zbog kvalitete, već zbog lakše probavljivosti, absorpcije hrane, međusobne povezanosti i organoleptičkih svojstava. U sebi često mogu sadržavati elektrolite i vitamine koji zadovoljavaju potrebe u fazama treninga.

4.5.2. Hranidba tokom priprema

Polazeći od konstatacija kojim se krmivima i dodatcima hrane konji za daljinsko jahanje, možemo napraviti obrok za grlo koje je položilo sve uvjete za utakmicu od 80 kilometara.

Tablica 1. Primjer dnevnog obroka

VRIJEME	ZOB (g)	JEČAM (g)	SIJENO (g)
jutro	840	1680	840
podne	1680	1680	2520
večer	1680	840	3360

Izvor: Interni podaci OPG-a Šebalj, 2014.

Ovom obroku se ovisno o individualnim potrebama grla može dodavati sportski mix, sojino ili suncokretovo te riblje ulje, pšenično posije i elektroliti u obliku praha. Ukoliko grlo ima mogućnost ispaše po volji, količinu sijena u obroku treba smanjiti.

Iznimno je važno znati da se obrok konja za daljinsko jahanje ne treba suplementirati (nadopunjavati) s proteinima iz razloga što konji na taj način dobivaju preveliku količinu amonijaka, koji stvara umor. Isto tako, da bi se amonijak izbacio iz organizma, konj može potrošiti puno vode što može dovesti do dehidracije koja je veliki problem u ovoj disciplini. Tex Fraser, jedan od najpoznatijih trenera daljinskog jahanja 70-ih i 80-ih godina je tvrdio da je dokazao direktnu povezanost podizanja pulsa konja s prehranom bogatom proteinima.

Razina glikogena u mišićima konja prije utakmice je ključni faktor za to koliko konj brzo može trčati. Nivo glikogena u krvi i jetri na početku utakmice je puno važniji od onoga što konj jede tokom natjecanja. Mišići koji su puni glikogena mogu raditi brže i jače. Vrijeme hranjenja i izbor hrane će znatno utjecati na to kako će konj iskoristiti pohranjenu energiju ako ide na trening ili utakmicu. Četiri sata prije nego što pojede obrok, konju pada šećer u krvi. Pri pravilnom hranjenju i treningu potrebno je postići da nivo šećera pada polako tokom napora, da mišići budu u mogućnosti držati brzinu. Istraživanja su pokazala da nakon 1 do 1,5 sata nakon hranjenja s žitaricama nivo šećera u krvi raste. Nakon 2 do 3,5 sata nakon hranjenja glukoza pada i u to vrijeme obavljanje intenzivnih treninga nije preporučljivo iz zdravstvenih razloga.

4.5.3. Hranidba prije i tokom natjecanja

Ako se od konja očekuje uspješno završavanje natjecanja bez loših posljedica, potrebno se pridržavati nekih jednostavnih pravila.

Kada je konj u mirovanju, 2 do 3 dana prije natjecanja, količinu žitarica je potrebno reducirati, a često i potpuno izbaciti. Prije dugih putovanja na natjecanja preporuča se konju dati sredstvo u obliku paste koja razgrađuje mliječnu kiselinu i sprječava ukočenost mišića tokom putovanja.

Za vrijeme utakmice, pri odmoru nakon veterinarskog pregleda konja se treba prvenstveno hraniti sijenom, svježom travom i mrkvom. Važno je da hrana ima niski glikemijski indeks. Pri dužim utakmicama, nakon prijeđenih 80 kilometara mogu se dodavati proklijani ječam i zob, ali u malim količinama iz razloga što konj za vrijeme utakmice troši rezerve koje je sticao za vrijeme priprema. Ovisno o vremenskim prilikama, najčešće pri velikim vrućinama, potrebno je davati elektrolite, uz što je važno da konj konzumira puno vode.

Nakon završenog natjecanja konj se može pojačano hraniti koncentriranom hranom radi bržeg oporavka uz laganu šetnju pod sedlom 2 do 3 dana nakon natjecanja.

4.6. Godišnji troškovi konja za daljinsko jahanje

Konjički sport, bez obzira na disciplinu u kojoj se konj natječe, je vrlo zahtjevan sport koji traži puno vremena, rada i ono najvažnije, novaca. Daljinsko jahanje, o kojem govorimo u ovom radu, je vrlo specifična i zahtjevna disciplina iz mnogo razloga. Da biste stvorili prosječno grlo, koje se može natjecati na utakmici od 80 kilometara, potrebno je intenzivno raditi tri do četiri godine - pet do šest dana tjedno po 1,5 do 2 sata, tijekom 9

mjeseci na godinu, što se može usporediti sa vrhunskim sportašima današnjice, poput nogometaša. Zrela dob natjecateljskog konja je od sedam do osam godina i u prosjeku traje do trinaeste-četnaeste godine njegova života. Dakle, natjecateljski vijek traje mu šest-sedam godina i osim što traži puno vremena i rada, možemo zaključiti da isto to grlo, u tom vremenskom rasponu mnogo pojede, zahtjeva mnoge veterinarske usluge i ostale troškove.

Istraživani su troškovi u tijeku 2014. godine za grlo 147 Sany, staro 10 godina, koje je od svoje 5 godine starosti intenzivno trenira na način koji zahtjeva ova disciplina. Grlo je do sada postizalo vrhunske rezultate na domaćem i europskom tlu. U 2014. godini, grlo nije podvrgnuto nikakvim operacijskim zahvatima niti veterinarskim liječenjima.

4.6.1. Troškovi hranidbe konja u 2014. godini

Hranidba konja za daljinsko jahanje predstavlja značajan dio u ukupnoj strukturi troškova držanja konja. Zdravlje konja, ponašanje i rezultati će uvelike ovisiti o koncepciji hranidbe i zato se pri formiranju obroka mora uzeti u obzir dobrobit životinje, kvaliteta i količina sastavnica obroka te materijalni troškovi hranidbe. Navedena tablica prikazuje dnevni, mjesečni i godišnji trošak hranidbe za grlo koje je bilo u intenzivnom treningu.

Tablica 2. Troškovi hranidbe za konja u 2014. godini

KRMIVO	CIJENA (kn /kg)	DNEVNO (kg)	DNEVNI TROŠAK PO GRLU (kn)	MJESEČNI TROŠAK PO GRLU (kn)
zob	1,5	2	3,00	90,00
ječam	1,5	2	3,00	90,00
sportski mix	2	2	4,00	120,00
sijeno	1	7	7,00	210,00
slama	0,6	5	3,00	90,00
preparati (elektroliti, vitamini)	34,00	0,2	6,80	204,00
UKUPNO			26,80	804,00

Izvor: Interni podaci OPG-a Šebalj, 2014.

Puni trošak za jedno spomenuto grlo, iznosio 26,80 kn što mjesečno iznosi 804,00 kn za cijeli proces priprema i treninga koji iznosi 9 mjeseci. Za ostale dane (3 mjeseca) u godini trošak je osjetno manji i iznosi oko 14,00 kn, odnosno 420,00 kn mjesečno.

4.6.2. Troškovi veterinara, opreme i potkivanja konja u 2014. godini

Grlu od kojeg očekujemo da odradi utakmicu ili cijelu sezonu i bude konkurentno potrebno je omogućiti barem one osnovne stavke. Potrebe i zdravstvene probleme, osim trenera i jahača koji najbolje poznaju konja, najbolje može procijeniti veterinar s iskustvom rada na području ove discipline iz razloga što se daljinsko jahanje u odnosu na ostale discipline, npr. prepone, razlikuje u mnogočemu. Tokom sezone potrebno je obaviti minimalno jedan kompletni pregled općeg zdravstvenog stanja konja, zatim, krv je potrebno davati na pretrage jednom do dvaput po sezoni. Prema prikazu krvne slike se detaljno vidi što organizamu konja nedostaje odnosno kojim elementima treba povećati vrijednost. Pri dolasku na svako natjecanje potrebno je priložiti potvrdu da je konj negativan na IAK i leptospirozu. U putovnici konja također mora biti naljepnica da je konj primio vakcine (dvije godišnje) za tetanus i influencu.

Kvalitetna i ispravna oprema je, zbog same prirode ove discipline koja zahtjeva teške napore, neophodna i igra veliku ulogu, kako za jahača tako i za konja. Bez kvalitetnog, laganog i udobnog sedla, posebno dizajniranih podsedlica koje upijaju znoj i brzo se suše te ostale opreme teško je za očekivati da će konj dugo opstati zdrav i uspješan.

Provođena su mnoga testiranja kojima se htjelo dokazati da konj može prolaziti velike udaljenosti bez potkova, što je moguće kod normalnih maratona, terenskih i rekreacijskih tipova jahanja, no daljinsko jahanje je i ovdje iznimka. Treninzi za daljinsko jahanje su vremenski dugotrajni, konji dnevno znaju prolaziti do 40 kilometara po različitim podlogama, dok je sama utakmica poseban izazov. Dakle, konjsko kopito bez obzira na prirodnu čvrstoću, tvrdoću i žilavost se troši i bez potkova jednostavno nebi bilo moguće prolaziti udaljenosti od 80 do 160 km u danu pri većim brzinama.

Može se naslutiti da ovo nije nimalo jeftin i jednostavan sport. U sljedećoj tablici biti će prikazani troškovi jednog grla za sezonu 2014.

Tablica 3. Troškovi veterinara, opreme i potkivanja konja u 2014. godini

TROŠAK	KOLIČINA (godišnje)	CIJENA (kn/kom)	UKUPNO (kn)
pasta za parazite	2	200,00	400,00
kontrola krvi (IAK, leptospiroza)	1	200,00	200,00
vakcine	2	150,00	300,00
usluge potkivanja	10	350,00	3500,00
potkove (4)	10	122,00	1220,00
podsedlice	2	760,00	1520,00
oglavine	1	770,00	770,00
UKUPNO			7910,00

Izvor: Interni podaci OPG-a Šebalj, 2014.

Uz navedene troškove možemo dodati troškove treninga. Daljinsko jahanje zahtjeva program treninga koji uključuje različite terene, poput treninga na brdovitom terenu te treninga na ravnici. OPG Šebalj je smješteno u mjestu Gornja Jelenska na Moslavačkoj gori, što znači da u krugu od 20km nema pogodnog terena za treninge na dužim distancama. Iz tog razloga grlo putuje prikolicom do nasipa koji su najpogodniji za navedene pripreme.

Udaljenost do odredišta treninga i nazad iznosi 36km, a trening se obavlja 12 puta mjesečno.

Tablica 4. Troškovi goriva za prijevoz do mjesta treninga konja u 2014. godini

TROŠAK	MJESEČNA KILOMETRAŽA (km)	MJESEČNA CIJENA GORIVA (kn)	GODIŠNJA KILOMETRAŽA (km)	GODIŠNJA CIJENA GORIVA (kn)
gorivo za prijevoz	432	477,00	4320	4769,00

Izvor: Interni podaci OPG-a Šebalj, 2014.

4.6.3. Troškovi natjecanja konja u 2014. godini

Uz hranidbu grla, troškovi natjecanja su jedan od najvećih izdataka. Na natjecanje se uvijek putuje dan ranije, zbog smještaja i veterinarskog pregleda, ali u slučaju da putovanje do mjesta natjecanja nije dalje od 200 km, iz razloga što se konj ne iscrpi tokom takovog putovanja. Za sve veće udaljenosti, poput onih u inozemstvo, koje premašuju 1000 km ili više, putuje se i par dana ranije da bi konj imao što više vremena za odmor i prilagodbu na novo mjesto. Što se samih troškova tiče, njih je mnogo. Tu spada papirologija koju ispunjava veterinar dan prije puta, na kojoj je potvrđeno da konj putuje na mjesto natjecanja, zatim gorivo, cestarina, te upisnine organizatoru i smještaj konja.

U domaćem konjičkom savezu potrebno je platiti godišnju licencu koja u Hrvatskom konjičkom savezu iznosi 300,00 kn.

Tablica 5. Troškovi natjecanja konja u 2014. godini

MJESTO	UPISNINE (kn)	SMJEŠTAJ KONJA (kn)	GORIVO (kn)	CESTARINA (kn)
Vivaro (Italija)	1650,00	337,50	839,04	516,00
Babolna (Mađarska)	1500,00	225,00	883,20	400,00
Solt (Mađarska)	900,00	225,00	684,48	250,00
Beograd (Srbija)	725,00	225,00	719,80	438,00
UKUPNO (kn)	4775,00	1012,50	3126,52	1604,00
UKUPNI TROŠAK (kn)				10518,02

Izvor: Interni podaci OPG-a Šebalj, 2014.

Troškovi smještaja u odnosu na zemlje Europske unije se ne razlikuju, upisnine ovise o organizatoru i njegovim troškovima organizacije. Troškovi goriva i cestarine kao varijabilni troškovi ovise o udaljenosti mjesta održavanja natjecanja i cijenama vinjeta u pojedinim državama.

5. ZAKLJUČAK

Ovaj završni rad je napisan na temelju rezultata i dugogodišnjeg rada moje obitelji i mene samog i proučavanjem izdanih radova o uzgoju i radu s arapskim konjima te uz pomoć savjeta stručnih osoba koje se profesionalno bave ovim sportom više od 30 godina.

Arapski konji su zbog svog urođenog talenta odnosno zbog svog brzog oporavka nakon velikih napora i svih drugih predispozicija poput izdržljivosti, snage i skromnosti u velikoj prednosti naspram drugih pasmina i to je razlog zbog kojeg su najviše zastupljeni u daljinskom jahanju. Moramo biti svijesni da su elementi poput uzgoja, hranidbe i treninga koji su vođeni iskustvom i stručnim znanjem ti koji oblikuju uspješnog konja. Važno je zapamtiti i uvijek imati na umu da uspjeh postiže par , čovjek-konj.

Hrvatska ima odlične uvjete za uzgoj konja, pa tako i za ugoj arapskih konja. Poželjno je da se u uzgoj uključi što više mladih i novih uzgajivača, jer uz dobre uvjete i stručnu edukaciju koju je danas moguće dobiti i u našoj državi, mogli bi se uzgajati kvalitetni arapski konji od genetike koja živi na ovim prostorima više od 120 godina.

Uz sve opisano želja mi je bila potaknuti uzgajivače svojim primjerom, da nastoje uzgojiti dobrog arapskog konja za daljinsko jahanje, zatim ga staviti u trening kod iskusnog trenera i na kraju uz dobre rezultate prodati grlo kao gotov proizvod.

Daljinjim uzgojem, treninzima i sudjelovanjem na velikim svjetskim natjecanjima naš rad se i dalje nastavlja i prema dosadašnjim rezultatima za očekivati je veliki uspjeh. S novim izazovima dolazimo do novih iskustava kojih će uvijek biti i na sve napisano u ovom radu možemo se samo nadopunjavati.

6. LITERATURA

1. Bešlin, R.M. (2001.): Izazovi daljinskog jahanja, IP "Velarta", Beograd
2. Grković, M. (1932.): Naš arapski konj, Zadružna štamparija, Zagreb
3. Hrasnica, F., Ogrizek, A. (1952): Uzgoj konja, Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb
4. Ivanković, A. (2004.): Konjogojstvo, Hrvatsko agronomsko društvo, Zagreb
5. Steinhausz, M. (1939.): Uzgoj konja, Naklada školskih knjiga i tiskanica Savske banovine u Zagrebu, Zagreb
6. Žiga, E. (2001.): Konji, IP "Svijetlost" d.d. Sarajevo, Sarajevo
7. Žiga, E., Telalbašić, R., Rahmanović, A. (2008.): Borički arapski konj, TKD Šahinpašić/BTC Šahinpašić, Sarajevo/Zagreb
8. Edukacijski konjički kamp za daljinsko jahanje, (2007.): Zbornik radova, Bjelovar

7. PRILOZI

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Rezultati 6. kola Croatia Cup-a, seniori, na 114 km u mjestu Garčin

Prilog 2. Rezultati 6. kola Croatia Cup-a, juniori, na 114 km u mjestu Garčin

Prilog 3. Rezultati 7. kola Croatia Cup-a, juniori, na 81 km u mjestu Garčin

Prilog 4. Rezultat državnog prvenstva 2013., seniori, na 112 km u mjestu Garčin

Prilog 5. Jedan od prvih nastupa Hrvatske reprezentacije u mjestu Babolna 2012. godine

Prilog 1. Rezultati 6. kola Croatia Cup-a, seniori, na 114 km u mjestu Garčin

		Gate 1 / 35KM	Gate 2 / 57KM	Gate 3 / 92KM				FINISH / 114KM	TOTAL
SEBALJ GORDAN 147 SANY 10 / CROATIA	Nr. 64	ARR	07:10:40	09:06:05	12:00:26			15:43:14	08:13:14 13,868 Km/h 1/1/3/0/0/0/1
	IN	07:19:24	09:10:25	12:17:35			15:59:11		
	OUT	07:49:24	09:50:25	13:07:35					
	REC	00:08:44	00:04:20	00:17:09			00:15:57		
	TIME	01:49:24	01:21:01	02:27:10			02:35:39		
	km/h	19,200	16,290	14,270			8,481		
	c.km/h	19,200	17,960	16,350			13,868		
SEBELIC PETRA 848 WOLF 10 / CROATIA	Nr. 50	ARR	07:10:47	09:06:23					* Stopped on course
	IN	07:21:14	09:11:27	11:37:51					
	OUT	07:51:14	09:51:27	12:27:51					
	REC	00:10:27	00:05:04	11:37:51					
	TIME	01:51:14	01:20:13	01:46:24					
	km/h	18,880	16,460	19,740					
	c.km/h	18,880	17,860	18,530					
WIRNSBERGER OLESJA RUZA 10 / CROATIA	Nr. 62	ARR	07:09:05	09:07:34	12:00:33				Gate 3 lame
	IN	07:21:52	09:13:12	12:07:40					
	OUT	07:51:52	09:53:12	12:57:40					
	REC	00:12:47	00:05:38	00:07:07					
	TIME	01:51:52	01:21:20	02:14:28					
	km/h	18,770	16,230	15,620					
	c.km/h	18,770	17,700	16,850					
SAMARDZIC DAMIR 141 PIOGGIA 10 / CROATIA	Nr. 65	ARR	07:13:36	09:51:44					Gate 2 lame
	IN	07:25:42	09:55:46						
	OUT	07:55:42	10:35:46						
	REC	00:12:06	00:04:02						
	TIME	01:55:42	02:00:04						
	km/h	18,150	10,990						
	c.km/h	18,150	14,510						
LIPOVAC IVA 741 LARA 10 / CROATIA	Nr. 66	ARR	07:09:06						Gate 1 lame
	IN	07:21:35							
	OUT	07:51:35							
	REC	00:12:29							
	TIME	01:51:35							
	km/h	18,820							
	c.km/h	18,820							
URAVIC ZORAN 50 DALTON 10 / CROATIA	Nr. 63	ARR	07:08:37						* Gate 1 metabolic
	IN	07:31:30							
	OUT	08:01:30							
	REC	00:22:53							
	TIME	02:01:30							
	km/h	17,280							
	c.km/h	17,280							
POCRNCIC MARIJAN CAMALA 10 / CROATIA	Nr. 61	ARR	07:55:27						Gate 1 lame
	IN	08:09:13							
	OUT	08:39:13							
	REC	00:13:46							
	TIME	02:39:13							
	km/h	13,190							
	c.km/h	13,190							

Endurance-Software by Ing. H.Grinschl info@endurance-timing.info

printed : 25.08.2012 / 16.40.07

Approved by the FEI for use in FEI endurance competitions

Endurance Team Styria®
Timing Solutions

Handwritten signature

Izvor: Hrvatski konjički savez, 2012.

Prilog 2. Rezultati 6. kola Croatia Cup-a, juniori, na 114 km u mjestu Garčin

		Gate 1 / 35KM	Gate 2 / 57KM	Gate 3 / 92KM			FINISH / 114KM	TOTAL
SEBALJ KARLA SONIK /0 / CROATIA	Nr. 6	ARR	07:10:33	09:06:15	12:00:19		15:09:52	07:39:52
		IN	07:19:38	09:10:38	12:10:14		15:15:35	14,874 Km/h
		OUT	07:49:38	09:50:38	13:00:14			
		REC	00:09:05	00:04:23	00:09:55		00:05:43	1/31/0/0/0/1
		TIME	01:49:38	01:21:00	02:19:36		02:09:38	
		km/h	19,150	16,300	15,040		10,180	
		c.km/h	19,150	17,940	16,720		14,874	
SAMARDZIC MARIN HAVAS /0 / CROATIA	Nr. 40	ARR	07:15:48	09:06:26	12:09:42		15:30:14	08:00:14
		IN	07:25:55	09:12:37	12:12:34		15:37:24	14,243 Km/h
		OUT	07:55:55	09:52:37	13:02:34			+ 00:20:22
		REC	00:10:07	00:06:11	00:02:52		00:07:10	3/4/2/0/0/0/2
		TIME	01:55:55	01:16:42	02:19:57		02:27:40	
		km/h	18,120	17,210	15,010		8,939	
		c.km/h	18,120	17,760	16,600		14,243	
KEBER LIDIJA 167 PASA /0 / CROATIA	Nr. 9	ARR	07:31:59	09:50:29	13:26:12		16:15:35	08:45:35
		IN	07:43:20	09:55:07	13:36:16		16:30:36	13,014 Km/h
		OUT	08:13:20	10:35:07	14:26:16			+ 01:05:43
		REC	00:11:21	00:04:38	00:10:04		00:15:01	6/6/4/0/0/0/3
		TIME	02:13:20	01:41:47	03:01:09		01:49:19	
		km/h	15,750	12,970	11,590		12,080	
		c.km/h	15,750	14,550	13,260		13,014	
SEBALJ DOMINIK 254 SAABIH KALISTO /0 / CROATIA	Nr. 7	ARR	07:10:44	09:06:08	12:09:05			
		IN	07:19:43	09:09:19	12:50:25			Gate 3 *
		OUT	07:49:43	09:49:19	13:40:25			metabolic
		REC	00:08:59	00:03:11	00:41:20			
		TIME	01:49:43	01:19:36	03:01:06			
		km/h	19,140	16,580	11,600			
		c.km/h	19,140	18,060	14,900			
MILOTIC VERONIKA 850 DZON /0 / CROATIA	Nr. 5	ARR	07:31:55	09:50:24	13:49:51			
		IN	07:39:36	09:54:06	14:01:43			Gate 3
		OUT	08:09:36	10:34:06	14:51:43			lame
		REC	00:07:41	00:03:42	00:11:52			
		TIME	02:09:36	01:44:30	03:27:37			
		km/h	16,200	12,630	10,110			
		c.km/h	16,200	14,610	12,500			
RUPCIC TEA SKIPPER /0 / CROATIA	Nr. 2	ARR	07:12:00					
		IN	07:32:41					Overtime *
		OUT	08:02:41					
		REC	00:20:41					
		TIME	02:02:41					
		km/h	17,120					
		c.km/h	17,120					

Endurance-Software by Ing. H.Grinschl info@endurance-timing.info

printed : 25.08.2012 / 16.40.12

Approved by the FEI for use in FEI endurance competitions

Endurance Team Styria®
Timing Solutions

Tihomir

[Signature]

Izvor: Hrvatski konjički savez, 2012.

Prilog 3. Rezultati 7. kola Croatia Cup-a, juniori, na 81 km u mjestu Garčin

Pl.	Podaci o natjecatelju i konju	Duljina T.max	27.00 km 03:30:00	27.00 km 03:30:00	27.00 km 03:30:00	0.00 km 00:00:00	0.00 km 00:00:00	0.00 km 00:00:00	UKUPNO
1	Šebalj Karla 8 Konjički klub Hiperion SONIK 9 g. Kastrat/82 Mabrouk-Anan/Hrvatski toplokrvni/D	Start	09:00:00	10:51:59	12:59:44				04:05:48 19,772 km/h
		Cilj	10:17:19	12:12:40	14:15:48				
		Vet.pr.	10:21:59	12:19:44	14:43:24				
		Brzina	19,760	18,462	21,297				
		TIME	01:21:59	01:27:45	01:16:04				
2	Samardžić Marin 3 Konjički klub Ramarin HAVAS 9 g. Kastrat///Arap/Renato Samardžić	Start	09:00:00	10:52:23	12:58:18				04:05:49 19,771 km/h
		Cilj	10:17:11	12:12:43	14:15:49				
		Vet.pr.	10:22:23	12:18:18	14:27:15				
		Brzina	19,664	18,855	20,899				
		TIME	01:22:23	01:25:55	01:17:31				
3	Keber Lidija 11 KK Ferdinandovac 167 PAŠA 14 g. Kastrat/54 Mabrouk/Gazal/Arap/Carmen Kebe	Start	09:00:00	10:53:41	13:09:50				04:47:40 16,895 km/h
		Cilj	10:17:20	12:20:24	14:57:40				
		Vet.pr.	10:23:41	12:29:50	15:07:53				
		Brzina	19,359	16,849	15,023				
		TIME	01:23:41	01:36:09	01:47:50				
isk.	Radolović Andrea 9 Konjički klub Capall Hrboki 23 KADIZ 6 g. Pastuh/Ben Chingachgook/Brojler Topiko/Hrvat	Start	09:00:00	10:58:55					Prošepao u 2. vratima
		Cilj	10:20:31	12:28:28					
		Vet.pr.	10:28:55	12:42:04					
		Brzina	18,219	15,705					
		TIME	01:28:55	01:43:09					

Izvor: Hrvatski konjički savez, 2012.

Prilog 4. Rezultat državnog prvenstva 2013., seniori, na 112 km u mjestu Garčin

Pl.	Podaci o natjecatelju i konju	Duljina T.max	34,00 km 03:24:00	22,00 km 02:12:00	34,00 km 03:24:00	22,00 km 02:12:00	0,00 km 00:00:00	0,00 km 00:00:00	UKUPNO
1	Šebalj Gordana ml. 7 KK Hiperion 147 SANY 8 g. Kastrat//Hrvatski toplokrvni/Gordana Šebalj	Start	07:00:00	09:30:11	11:32:38	14:09:44			06:28:03 17,317 km/h
		Cilj	08:39:22	10:35:47	13:23:54	15:38:03			
		Vet.pr.	08:50:11	10:42:38	13:29:44	15:47:29			
		Brzina	18,515	18,219	17,421	14,946			
		TIME	01:50:11	01:12:27	01:57:06	01:28:19			
2	Biondić Tea 5 KK Ramarin HAVAS 10 g. Kastrat//Arap/Renato Samardžić	Start	07:00:00	09:31:41	11:33:26	14:12:20			06:38:40 16,856 km/h
		Cilj	08:40:29	10:38:39	13:24:19	15:48:40			
		Vet.pr.	08:51:41	10:43:26	13:32:20	15:58:42			
		Brzina	18,266	18,397	17,157	13,702			
		TIME	01:51:41	01:11:45	01:58:54	01:36:20			
3	Wirnsberger Olesja 2 KK Hrvatski Sokol Vukovije RUŽA 11 g. Kobilica//Hrvatski toplokrvni/Drago Hodak	Start	07:00:00	09:34:17	11:46:02	14:43:13			07:22:10 15,198 km/h
		Cilj	08:43:26	10:53:25	14:00:02	16:32:10			
		Vet.pr.	08:54:17	10:56:02	14:03:13	16:43:48			
		Brzina	17,850	16,147	14,871	12,116			
		TIME	01:54:17	01:21:45	02:17:11	01:48:57			
4	Skender Marija 3 KK Hrvatski Sokol Vukovije 300 KUHALAN Zaid-HARPUN 8 g. Pastuh/21 Kuhaylan Zaid - Sokol/7 Kadina XXX	Start	07:00:00	09:34:48	11:45:52	14:41:37			07:22:11 15,197 km/h
		Cilj	08:43:25	10:53:23	14:00:09	16:32:11			
		Vet.pr.	08:54:48	10:55:52	14:01:37	16:42:43			
		Brzina	17,770	16,283	15,028	11,938			
		TIME	01:54:48	01:21:04	02:15:45	01:50:34			
isk.	Bilen Zrinka 4 KK AS-Klinča Sela ALABASTER 8 g. Kastrat/Polaris/Kohinoor/Trakehner/Damir Sam	Start	07:00:00	09:32:59	11:46:11	15:14:22			Prekoracjenje vrem
		Cilj	08:39:28	10:52:26	14:32:22	17:28:27			
		Vet.pr.	08:52:59	10:56:11	14:34:22	00:00:00			
		Brzina	18,056	15,865	12,130	9,845			
		TIME	01:52:59	01:23:12	02:48:11	02:14:05			
isk.	Bulić Viktorija 6 KK Osijek CEZAR 12 g. Pastuh/COLONELO/ARGENTINUS/Hrvatski š	Start	07:00:00	09:37:11	11:34:24				Isključenje
		Cilj	08:46:54	10:35:51	00:00:00				
		Vet.pr.	08:57:11	10:44:24	00:00:00				
		Brzina	17,409	19,638	0,000				
		TIME	01:57:11	01:07:13	00:00:00				

Izvor: Hrvatski konjički savez, 2013.

Prilog 5. Jedan od prvih nastupa Hrvatske reprezentacije u mjestu Babolna 2012. godine

Izvor: Privatan album OPG-a Šebalj, 2012.